

Helsingin kaupunki ympäristö lautakunta

31.5.2023

Helsinki.kirjaamo@hel.fi

Suomen Arkkitehtiliiton Korjausrakentamisen ja rakennusperinnön toimikunnan muistutus Valtioneuvoston linnan asemakaavaehdotuksesta 12799

Viite: Dnro HEL 2020-011646, Hankenumero 5318_9

Helsingin kaupunki on asettanut nähtäville Valtioneuvoston linnan asemakaavan muutosehdotuksen, koskee 1. kaupunginosan korttelin 1 tonttia 4 osoitteessa Snellmaninkatu 1 sekä osaa Snellmaninkadun ja Hallituskadun katualueesta.

Suomen Arkkitehtiliitto on erittäin huolissaan kaavahankkeesta, jonka merkitys Suomen rakennus- ja kulttuuriperinnölle on keskeinen ja kiistaton. Valtion tulisi omilla toimillaan olla esimerkillinen oman kulttuuriperintönsä vaalimisessa. Ratkaisun negatiiviset vaikutukset kulttuuriperintöön, kaupunkikuvaan, ja kaupunkirakenteeseen ovat huomattavat ja peruuttamattomat.

Toimikunta on kokouksessaan 30.5.2023 päättänyt jättää muistutuksen kaavaehdotuksesta.

Esitetyllä asemakaavalla suojellaan jo nykyisessä asemakaavassa suojeltuja rakennuksia, mutta nykyisessä kaavassakin suojellusta kirjapainotalosta poistetaan suojelumerkintä ja samalle paikalle esitetään huomattavasti suurempaa rakennusoikeutta. Mahdollisen uudisrakennuksen maanpäällinen rakennusala on noin kolminkertainen verrattuna purettavan pihasiiven maanpäälliseen kerrosalaan. Ratkaisu tarkoittaa kirjapainotalon tuhoutumista. Hanketta on perusteltu valtionhallinnon tilatarpeella ja turvallisuuskysymyksillä. Mutta näitä seikkoja ei ole tarpeeksi avattu kaavamateriaalissa kaavaratkaisun arvioimiseksi.

Kirjapainotalo on arkkitehti Ricardo Björnbergin suunnittelema. Vuosina 1897–1900 rakennetun kolmikerroksisen rakennussiiven suurissa painosaleissa on valurautapylväiden kannattelemaat kappaholvit. Rakennusta korotettiin kerroksella vuonna 1904 latomosalin käsittävällä kerroksella, jossa on niitatut rautaristikot, jotka ovat Gustave Eiffelin suunnittelemat. Piha-alueelle sijoitettu painotalo jakoi avoimen pihan, mutta rakennus on tärkeä osa korttelin kerroksellisuutta. Kaavamateriaalissa ei ole riittävällä tavalla kerrottu ja arvioitu rakennuksen arvoja. Selostuksessa vain vedotaan ELY-keskuksen vuonna 2022 tekemään päätökseen, jossa rakennussuojelupäätöksellä poistettiin edellisen päätöksen mukainen suojelu.

Kirjapainotalosta tulisi esittää lainauksia selvityksistä ja valokuvia sekä esittää selkeästi rakennuksen käyttöön liittyvät ongelmat. Nähtävillä olevasta kaavamateriaalista puuttuu myös asemakaavaratkaisuun liittyviä päätöksiä ja selvitysmateriaaleja, kuten hankesuunnitelma, Museoviraston lausunnot, Okuluksen kortteliselvitys ja Uudenmaan ELY-keskuksen suojelupäätös.

Esitetty asemakaavaratkaisu mahdollistaa peruuttamattomasti rakennusperinnön tuhoamisen, eikä sen välttämättömyyttä ole riittävästi perusteltu. Epäselväksi jää myös asemakaavan muutoksen tavoitteet kuten tilantarpeet ja niiden luonne. Asemakaavan esittelymateriaalista puuttuvat vaihtoehtoiset ratkaisut ja painotalon suojeluarvoja ei pohdita ollenkaan. Nyt esitetyn kaavamateriaalin perusteella ei voida arvioida ratkaisun tarkoituksenmukaisuutta.

Asemakaavaratkaisu on ristiriidassa maakuntakaavassa esitettyjen valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristön arvojen turvaamisen osalta. Kaavaselostuksessa maakuntakaavaa ei mainita, vaikka sen pitäisi olla ohjeena asemakaavaa muutettaessa.

Kaava-alue kuuluu Valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön *Senaatintori ympäristöineen* (RKY). Rakennus on erikseen mainittu päätöksessä. Ympäristöministeriön RKY:n soveltamisohjeessa kuitenkin todetaan: *”Kaikilla kaavatasoilla on tärkeää huolehtia siitä, että ratkaisut eivät ole ristiriidassa valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ominaisuutensa ja erityispiirteiden kanssa. Jos alueeseen kohdistuu myös muita valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita sekä maakunnallisia ja paikallisia tavoitteita,*

kaavoituksen yhtenä tehtävänä on sovittaa yhteen eri tavoitteet siten, että valittu vaihtoehto edistää mahdollisimman hyvin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Ratkaisut on pyrittävä hakemaan sillä tavoin ja niistä vaihtoehdoista, joissa – mikäli mahdollista – kaikki sovellettavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat toteutua. Ristiriitatilanteissa on tehty valinnat perusteltava huolellisesti.”

On erittäin valitettavaa, että vaikutuksiltaan näin merkittävän kaavahankkeen kohdalla Helsingin kaupunki ohittaa valmisteluvaiheen hyvin kevyellä menettelyllä. Valmisteluvaiheesta puuttuu kokonaan vaihtoehtojen esittely ja tarkastelu sekä niiden vaikutusten arviointi. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman jälkeen nähtäville asetetaan suoraan kaavaratkaisu, johon ei voi ennen hyväksymistä tehdä enää kuin vähäisiä teknisluontoisia muutoksia. Näillä toimin tukahdutetaan aito ja vuorovaikutteinen keskustelu kaavaratkaisusta, sen vaihtoehdoista ja vaikutuksista.

Arkkitehtiliiton Korjausrakentamisen ja rakennusperinnön toimikunta toivoo, että muistutus otetaan huomioon asemakaavan jatkovalmistelussa. Toimikunta pyytää kirjallista vastinetta muistutukseen.

Helsingissä 31.5.2023

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry
Korjausrakentamisen ja rakennusperinnön toimikunnan puolesta,

Heini Korpelainen,
toimikunnan sihteeri